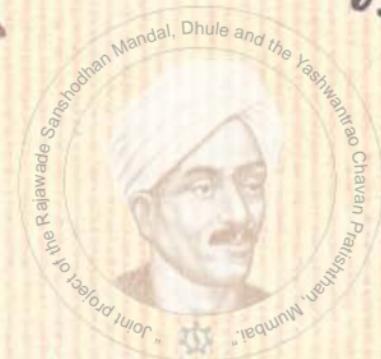

प्रयोग - १८
२०११-१२

लेटेट अनुवाद

क्र. - नं. ५६

✓ ३८५

(1)

त्रिं

श्रीगणेशायनमः ॥ अथग्रहयज्ञप्रयोगः ॥ आचार्यप्राणानायस्यशक्तिसूति
 पुराणोन्तकल्पप्राप्त्यर्थं अमुककर्मा गंगमहानुकूल्यार्थं ग्रहयज्ञकरिष्ये ॥ आदौ नि
 र्विद्धतासिध्यर्थं गणेशपृष्ठम् इति पुण्य ० सात्रकाष्ठ ० नादीशाहं आचार्यवरणं च
 करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ गणेशापृष्ठ नादिनां शशाहं कुर्वत्वा ॥ आचार्यादिवरणं कु
 यात् ॥ कारुद्यपावत्सारनं श्रुत्वा त्रिप्रवरान्वितकाश्यपगोत्रो यजुर्वेदस्य ते
 निरियशारवातर्गतहिरण्यकेश्वराखाद्यायि अमुकशर्माहं ॥ अंगिरसपोरु
 कुत्स्यत्रासदस्य त्रिप्रवरान्वितनेतुदनगोत्रो यजुर्वेदस्य ते निरियशारवा
 तर्गतहिरण्यकेश्वराखाद्यायि नं अमुकशर्माणं ब्राह्मणं अस्मिन्ग्रहयज्ञकर्मणि
 आचार्यत्वेन वृणे ॥ पाणिनापाणिं संमृद्ध्य वृष्टुयात् ॥ तद्वस्त्रेकलादिदयादित्याचारः ॥
 आचार्यस्तु यथा स्वर्गेशकादीनां वृहस्पतिः । तथा त्वं ममयज्ञस्मिं आचार्यो भवसु बन ॥

(2)
11911

इनिसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ ततोब्रह्माणं वृत्वा संपूज्य ॥ यथा च तु मुखो ब्रह्मास्वर्गलोके पि
तामहः । तथा त्वं ममयते स्मिन्द्वाम् भवद्विजोत्तम ॥ सदस्यत्वा संपूज्य ॥ भगवन्त्सर्वधु
र्मज्जसर्वधर्मभृतां वर ॥ वितते ममयते स्मिन्द्वासदस्यो भवतु वत् ॥ अति जो वृत्वा संपूज्य ॥
अस्य यागस्य निष्पत्तो भवतो भ्यधिति मया । सुप्रसन्नेः प्रकर्तव्यं कर्मदेविधिपूर्वकं ॥ अ
थाचार्यः । अग्न्यायतनस्य पश्चादुपवित्र्याच अस्य प्राणानाय म्यहृत्वाकांक्षो रांकी य अमु
क गो त्रेण अमुक त्रार्मणाय जमानेन हतो ह प्रहयत्तकर्मणि आचार्यकर्मकरिष्य ॥ त्रा
रीरभुध्यर्थं पुरुषसूक्तं जपमहं करिष्य ॥ नवासंकल्पः ॥ सर्वयानादाय ॥ यदत्र संस्थितं
भूतं स्थानमाश्रित्य सर्वदा ॥ स्थानं त्यक्तात् तत्सर्वयत्र स्थंत्र गच्छतु ॥ अपक्रामनुभुता
निपित्ताचाः सर्वतो दिनं सर्वेषाम् विशेषेन ज्ञानिकर्मसमारभे ॥ जितं तेषु उडरा काशन
मस्तु विश्वभावन ॥ सुब्रह्मण्यनमस्तु महापुरुषपूर्वज ॥ भूता निराकरणावा पियेन ति
ष्टिकेचन ॥ तेसंर्वप्यपगच्छन्तु ज्ञानिकर्मकरोम्यह ॥ प्रागादिकमेण प्रदक्षिणं सर्वतः स

11911

(2A)

र्षपानिकीर्त्य ॥ पंचगव्यमादाय ॥ शुचीवैहव्यामकतः० का॒ः ॥ ७ ॥ अग्निशुचिव्रततमः० व्य
 चेयः ॥ पंचगव्येन प्रदक्षिणं यागभूमिं प्रोक्ष्य ॥ आपोहि स्त्रा॒ म० दनः ॥ शुद्धोदकेन भूमिं प्रोक्ष्य ॥
 भद्रं कर्णेभिः शृणु या० दायुः ॥ स्वस्त्रिन्द्रं द्रो० दृधातु ॥ इनि मंत्रहृष्टं जपन् ॥ देवाऽभायांतु
 ॥ यातुधाना अपयांतु ॥ विष्णोदेवयज्ञरक्षस्त्वा ॥ भूमो प्रदेशं कुर्यातु ॥ अग्न्यायतन प्र
 श्याह्मिमिम्भृते० ॥ ग्रहयज्ञो स्त्रिलादिकरिष्ये ॥ नवासंकल्पः ॥ अग्न्यायतने
 गामयेनोपत्क्रिष्याह्मूखनादि ॥ बृहदनामानमतिं प्रतिष्ठापयामि ॥ प्रादितेऽधना
 निनिशिष्येत्यादिध्यानांतं ॥ अग्नि ॥ ८ ॥ शान्याहस्तमात्रं विदिं विधाय सर्वतो भद्रयी
 टेब्रह्मादिदेवता आवाह्य संपूज्य ॥ तदुपरिधान्यवेदिकार्यो वस्त्रं प्रसार्य ग्रहपीटानि
 च कुरुखयेत् ॥ मध्येवर्तुलमंडलमादित्याय ॥ आग्नेयां च तुरस्त्रं सोमाय ॥ दक्षिणेत्रि
 कोणसंगारकाय ॥ ईशान्यां बाणाकारं बुधाय ॥ उत्तरेदीर्घं च तुरस्त्रं वृहस्पतये ॥ प्राक्यं

Joint Project of the Regional Museum and the Yeshiva University
 Department of Indian Studies
 Regional Museum
 Varanasi
 No. 100

(3)

112 ॥

चकोणश्ककाय ॥ पश्चिमेधन्वाकारं शूने श्वराय ॥ नेत्रस्यां भर्षा कारं राहं ॥
 वायव्यो धृत्वा कारं केतवे ॥ श्वका कीप्राङ्गुर्वो ज्ञेयो गुरुसो म्यादुदङ्गुर्वो ॥ प्र
 त्यङ्गुर्वः इनि सो भर्त्रे धादृक्षिण तो मुखाः ॥ ग्रह प्रतिमां श्वेदग्न्युत्तारणे अद्भुत्
 जमित्यनुवाके न प्राण प्रतिष्ठां चक्रयात् ॥ सर्वादि प्रतिमा सुंदरकलासानिध्या
 र्थं अग्न्युत्तारणे प्राण प्रतिष्ठां चक्रिष्य ॥ नवासंकल्पः ॥ प्राण प्रतिष्ठां विधाय पं
 चास्तेः शुद्धोदके न च संस्नाप्य उद्यत्वा तवेदमि तिने त्रो भील नं गोचूने न
 अजंतित्वा मध्वर इनि मधुनाभ्युयो पहार निवेदयेत् ॥ प्रतिमायाः पुरतो न तिष्ठे
 त् ॥ अथ गहाणा मावाहनं ॥ ॐ आसत्य न रजसा० शुभन् ॥ मर्मुषः सुवः कुलिं गदे
 शोऽन्वकाश्यपसंगोत्रसूर्य इहा गच्छ इह निष्ठा॑ सूर्याय न मः॑ सूर्यमावाहया मि ॥
 मध्येहादशां गुरुवर्तुलपीता मप्रतिमायां शक्तात्मेः॑ सूर्यमावाहयेत् ॥ सूर्यस्पद

112

(३८)

शिणोतरपार्श्वे। अग्निंदृतं० क्रतुं। भूर्भुवः सुवः अग्नेयेनमः अग्निमावाहता। येषामी
 त्वा० संतु। भूर्भुवः सुवः रुद्रायनमः रुद्रमावाहयामि। आप्यायस्व० गर्थ० भू० यमुना
 तीरोद्धव आत्रेयसगोत्रसोमदहागच्छुद्धतिष्ठ सोमायनमः सोममावाहयामि। आ
 ग्नेयां हस्तमात्रेचतुरस्त्रेष्टिस्फटिकप्रतिमायांश्वेताक्षते॒ः सोममावाहयेन्। सोमस्य
 दक्षिणोतरपार्श्वे अधिप्रत्यधिदेवते॑॥ अप्सरमसोमो अ० वर्जी॑ः। भू० अद्योनमः अपः
 आवाहयामि। गंगा० मिमाय० मत्ता॑। भू० उमायेनमः उमामावाहयामि। अग्निमूर्धा०
 न्यति॑। भू० अर्वतिकासमुद्धवभारद्वाजसगोत्रभोमहदहागच्छुद्धतिष्ठ। भोमाय० भो
 ममावाहयामि॥ दक्षिणोत्र्यगुल॒-त्यस्त्रक॒ पीठेरक्तचंदनप्रतिमायांरक्ताक्षते॒ः भोम
 मावाहयेत्। भोमस्यदक्षिणोतरपार्श्वे अधिप्रत्यधिदेवते॑। भू० मिर्भू० दधे॑। भू० भू०
 म्येनमः भू० मिमावाह० क्षेत्रस्यपतेम० यंतु। भू० स्कंद्धायनमः स्कंदं आवाहयामि॥३

(4)

३

उद्धुध्यस्वागतप्रतिजाऽमर्ता०भू०मगधेदेशोद्धवांत्रयसंगोत्रबुधइहागच्छइह
 तिष्ठ।बुधायनं०बुधमावा०ईश्वान्यांचतुर्द्युक्तपीठे वाणाकारपीठेसुवर्णप्रतिमायां
 पीताक्षतेरावाहयेत्।बुधस्यदक्षिणात्तरपार्श्वंअधिप्रत्यधिदेवते।इदंविष्णुर्वि०सुर०
 भू०विष्णवेन०विष्णुआवा०विष्णोरराटम०वत्या।भू०नाशयणाय०नाशयणंआ०
 बृहस्पतिअति०चित्रं।भू०सिंधुदेशोद्धवांगिरसगीत्रबृहस्पतेइहागच्छइहतिष्ठबृह
 स्पतयेनमः।बृहस्पतिमावा०उत्तरेष्टंयुक्तशिर्षनुरस्त्रेष्टीठेसुवर्णप्रतिमायांपीता
 क्षतेरावाहयेत्।बृहस्पतेःदक्षिणात्तरपार्श्वंअधिप्रत्यधिदेवते।इंद्रवेविश्व०बलःभू०
 ईशय०इंद्रमावा०ब्रह्मादेवा०भन्।भू०ब्रह्मणेनमःब्रह्माणंआवा०शुक्रतेअन्यद्य
 जनते०सस्तु॑भू०मोजकटदेशोद्धवमार्गवसंगोत्रभक्तइहतिष्ठशुक्रायन०
 शुक्रमावा०पूर्वेनवांयुक्तपंचकोणपीठेरजतप्रतिमायांश्चताक्षतेःआवाहयेत्।शुक्रस्य

३

(5A)

दक्षिणोत्तरपार्श्वं अधिप्रत्यधिं देवते। उद्गाणीमा० यत्तिः। मू० उद्गाण्येन० उद्गाणीं आवाहया०
 इद्रुनर्गेनेम० लेनः। मू० ग्राक्राय० ग्राक्रं आ० ग्रानोदेवी० नुनः। मू० सोराष्ट्रे ग्राज्ञवकाश्य
 पसगोत्रगेनेश्वरद्वागच्छुद्धनिष्ठशनेश्वराय० ग्रानेश्वरं आ० पश्चिमष्ट्यं गुलधन्वाका
 रेपीटेकोह प्रतिभायां नीलाक्षते॒ः ग्रानेआवाहयेत्। ग्राने॒ः दक्षिणोत्तरपार्श्वं अधिप्रत्यधि
 देवते। प्रजापते० यीणां। मू० प्रजापतय० प्रजापतिं आवा० उम्यमप्र० यस्व। मू० यमा
 यनमहयममावा० क्यानश्चित्र० ग्रुमा० मू० ग्रातीना॒ पूरोऽन्नवपेतीष सगोत्रराहोद्वागच्छ
 इहतिष्ठ। राहवेनमः ग्राहुं आवा० निर्क्षिण्यादगांगुलभूर्पाकारपीटेसीसप्रतिभायां कृ
 ष्णाक्षते॒ः ग्राहुं आवाहयेत्। राहोद्दक्षिणोत्तरपार्श्वं अधिप्रत्यधिं देवते। आयं गोः पृश्चि०
 सुवः। मू० सर्वभ्योन० सर्वानुआवा० देवीमहं० चष्टे। मू० कालायन० कालं आवा० के
 तुंकुण्वन० यथा॑ः। मू० अंतर्वेदिसमुद्गवज्ञेमिनसगोत्रकतोद्वागच्छुद्धिः।

राहोरुत्तरतः

(5)

४

केतवेनमः केतुं आवा० वायन्योषु गुले ध जाकारपीडे कास्थप्रति माया०
चित्राक्षनेः केतुं आवा हयेत्। केतोदक्षिणोत्तरपार्श्वेऽधिप्रत्यधिदेवतेवस्त्रज
ज्ञानं प्र० चिवः। भू० ब्रह्मणेन० ब्रह्माण्डावा० चित्रावसो० इतीय। भू० चित्रगुप्ता०
यनमः चित्रगुप्तं आवा० अथक्तुसंरक्षणेदेवता॒ः चतुः सप्तवा॑ औं गणानां त्वा॒०
दनं। गणपत्तयेनमः गुणपत्तिं आवा० इनस्तुत्तरतः जानवेदस० यमिनः। भू० दुर्गा०
येनमः दुर्गा आवा० सूर्यस्योत्तरतः वायोत्तरत्तुह० जसा। भू० वायवेनमः वायुं
आवा० राहोर्दक्षिणतः घृतं घृतपावानः पि० क्षाय। भू० आकाशायन० आकाशं आ
वा० केतोदक्षिणतः यावांकशामधु० क्षत्तं। भू० अश्विभ्यां नमः अश्विनो आवा०
इहस्पतेरुत्तरतः। वास्तोष्यतिं क्षेत्रपालं च॥ वास्तोष्यते प्र० ष्यं दे। भू० वास्तोष्यते
येनमः वास्तोष्यतिं आवा० क्षेत्रस्य पतिनावयः॒ हि० द्वरो। भू० क्षेत्रपालायनमः॥ ४

(5A)

क्षेत्रपालं आवा० एतोदेव ना॒ः ग॑नेर्वा॒यव्येद्ग्रा॒मारभ्यो॒द क्षं स्तु आवा॒हयेत्। वा॒। अथ
 लोकपालाः॑ पूर्वादि॒ इंद्राद्य॑ श्वेतोकपालानतज्जमंत्रेण नाममंत्रैर्वा॒ आवा॒हयेत्। इंद्रं योवि॒
 श्वतस्य॑ वलः। त्रातारमिंद्र॑ त्विंद्रः। भू॑ इंद्राद्य॑ यनमः॒ इंद्रं आवा॒। अग्नेन यसु॑ धीमा॒।
 भू॑ अग्नेन यनमः॒ अग्निं आवा॒। यमायसोमः॑ सु॑ कृतः। भू॑ यमायनमः॒ यमं आवा॒।
 असुन्यं नमयज॑ मस्त्क। भू॑ निर्कृतेन यनमः॒ निर्कृतिं आवा॒। नत्वा॒ यामित्र॑ मोषीः। भू॑
 वरुणायनमः॒ वरुणं आवा॒। आत्मो॒ नियु॑ इः॒ शश॑ दानः। भू॑ वायवेन यनमः॒ वायुं आवा॒।
 संते पया॑ सि॑ धिष्ठ। भू॑ सोमायन॑ सोमं आवा॒। अभित्वो॒ देवसवित॑ महे। भू॑ इ॒
 शानायनमः॒ इश्वानं आवा॒। सर्वेग्रहाद्वता॒ श्वादित्या॒ भिसुखा॒ एव वास्त्रापनीयाः।
 आदित्यः॒ सर्वतो॒ मुख्याः। नर्यप्रजां॑ मे॑ षष्ठितां। एता॒ः देवता॒ः सुप्रतिष्ठिताः॑ संतु। आयां॑
 तु सर्वेन भसोग्रंहं द्रामं त्राकृतः॑ स्वाकृतयः॑ स्वधाम्नः॑ प्रागाननाद्या॒ अपि पूजनार्थं

(6)

५

प्रस्यद्वयाः संत्वनुकंपयां मे इति सूर्या दिवेवताः संमुखी कृत्य संपूजयेत् । अंभू
 र्भवः सुवः सूर्योद्यावा हितं देवता भ्यो नमः । आसना द्युप चारैः पूजयेत् । श्वेतवस्त्रा
 णि श्वेतच्छुदनं श्वेतपुष्पाणि । गुग्गुलधूपः । घृतदीपः । घृतोदनं नेवेद्यं । नारिकेर
 फलं रवर्जुरफलं वा मंत्रपूष्पाजकं टत्वा ॥ अनन्तरुतपूजने न सूर्या दिवेवताः प्रीयं
 तां । ग्रहपीठादीशान्यां उदीच्यां वा महोद्यो इत्यादि तीर्थोदके नकलश्च पूरणां तेषां च
 मृतानिषेचनगच्छानितजन्मत्रैः कलशो निषिष्प । उद्धतासिवराहेन ० कृतं ॥ सप्त
 मृदः । यजाता ओषधयो ० सप्तनृ० द्वां ओषधीः । शंतोषधीच । ओषधयः संय० म
 दि । सप्तधान्यानि ॥ गंधूरा मित्यादिवरुणमावाह्य संपूज्य ॥ कलशस्य मु० सर्वे
 समुद्राः सरि० गंगेचयमुनेचेव ० ॥ इति देवता आवाह्य वरुणाय नमः इति संपूजयेत् ॥
 देवदानवसंवादेभथ्यमानेमहोदधो । उत्पन्नो सितहाकुंभं विधृतो विष्णुनास्त्वयं । ततो

५

(6A)

ये सवतीर्थानिदेवाः सर्वेत्तद्यस्थिताः। तद्यिति इति भूता नित्य प्राणाः प्रतिष्ठिताः
 ॥२॥ शिवस्य यंत्रमेवा स्विष्टु मन्त्रप्रजापतिः। आदित्यावसरो द्वाविश्वेदेवाः सर्वेत्त
 काः॥३॥ तद्यिति इति सर्वेषयतः कामकलभूताः। तत्प्रसादादिमन्त्रयत्कर्तुमीहेजलो
 द्वव॥४॥ सानिध्यं कुरु देवद्वाप्रसल्लोभव सर्वदा॥ कलशं प्रार्थयेत्॥ आपो हिष्ठाइति नि
 सृभिहिरण्यवर्णाइति चत्तसृभिः पुरमानः सुवर्जनैति वेनेनानुवाकेन कुशमभिमृद्य
 जयेत्॥ ब्राह्मणद्वारावाकलशं पाग्रहमन्तश्च॥ अथान्वाधानं॥ समित्रयमादाय
 त्यादि॥ ग्रहयज्ञहोमकर्मणियायक्ष्यमाणादिवत्तास्तासर्वादित्याहित्याहृत्यंतं त्रित्वा॥ ५
 वेशो विकप्रधानहोमे॥ गणपतिं प्रथमयासमित्रवाज्यवरादुत्याकेवलाज्यादुत्या
 वा॥ सूर्यअग्निं कद्रं॥ सोमं अपः उमां॥ मौसं भूमिं कंदं॥ बुधं विष्णु नाशयणं॥ वृह
 स्यति मिंद्रं ब्रह्माणं॥ शुक्रमिंद्राणीश्चक्रं॥ गर्नेश्वरं प्रजापतिं यमं॥ राहुं सर्वानुकालं॥

(7)

६

केतुं द्रव्याणं चित्रयुपसं ॥ एतासंदेवतानां मध्ये मुख्येवताः प्रत्येकं अष्टोनरसहस्रम
 लेजरसात्मष्टाविंशतिरघेवासंख्याकाभिः अकादियथालाभसमिद्धिस्तावतीभिः
 अर्वाहुतिभिस्तावतीभिराज्याहुतिभिश्च ॥ अधिप्रत्यधिदेवताश्चतेरेवद्वयेः दशाद
 इसंख्याकाभिराहुतिभिः ॥ गणपतिरुग्णिवार्युआकाशं अश्चिनोवास्त्वाष्पतिक्षेपा
 लं इंद्रं अग्नियमं निर्विनिः वरुणं वायुं सामंडित्वानं त्वे रेवद्वयेः चतुः श्वतुः पंचपंचवासं
 ख्याकाभिराहुतिभिः ॥ अंगहोमेवरुणं दूरयादिपात्रासादने ॥ स्तुवेद्विआज्यस्त्वा
 लीचरुस्थान्ति ॥ प्रणीतां प्रोक्षणी इधं वहि ॥ उपवेष्टसंसार्गदर्भान् अवज्ञलनदर्भान्
 आज्यं उपकल्पिता निहवनीयद्व्याणितासाद्य ॥ ब्रह्मजन्मान० विवः ॥ दक्षिणेब्रह्मा ६
 यं आवाहया मि ॥ तृष्णो निरसनादिकृत्वा ॥ अपउपस्थृत्याज्जिमुखउपविश्वाति
 समावप्रच्छिलाग्रोदभेद्विद्वामात्रोपवित्रेकृता अन्यननवाच्छृत्वा ॥ अभिरनुमत्य ॥

(7A)

प्रणीतापात्रं त्रिः प्रक्षाल्य ॥ प्रागग्रपवित्रांतर्हितमद्विः पूरयित्वा ॥ पवि
 तमुदगग्रकरयोरुद्धेष्टापकनिष्ठिकाभ्यांधृत्वा ॥ त्रिरूप्यदक्षिणात्तराभ्यांपाणि
 भ्योसमंप्राणेऽर्थत्वा ॥ समविष्टिं च न अग्नेऽक्षिणतो धृत्वाउत्तरेणाग्निं दर्भेषु नि
 धाय दर्भेऽपि दधाति ॥ तिरः पवित्रं प्रोक्षणीः सद्वस्कृत्य ॥ यथापुरस्तात् ॥ चरुं त्रिः
 प्रोक्ष्य ॥ पात्राण्युत्तानानिकृत्वा ॥ प्रावसंस्थं त्रिसर्वाभिः प्रोक्षति ॥ चक्रमधिश्चित्य
 सुवेदवर्वं त्रिनिष्ठय ॥ संमार्गदर्भनादाय ॥ सुवंसंग्रेरं तरतोभ्याकारं सर्वतो बि
 लमभिसंमाईष्मूलेदं दं संसृज्य दर्वं प्राचीमयेरं तरतोभ्याकारं प्रतीचीमध्ये वर्वा
 तो मूलेदं दं ॥ संसृज्य पुनर्निष्ठप्य निर्दधाति ॥ संमार्गनभ्युक्त्य अग्नावादधाति ॥
 आज्यविकाप्य ॥ पवित्रांतर्हितायामाज्यस्थाल्यमाज्यं निरूप्य ॥ उपवेषणउदीतों
 गारां निरूप्य ॥ तेष्वधिश्चित्य ॥ अवद्योत्य ॥ दर्भतरणाभ्यां प्रत्यस्य ॥ होमदव्याणं

१ उद्गुहास्य ॥ अंगारान्प्रस्तुत्या ॥ उपवेष्टनिरस्य ॥

७

(8)

सहेवत्रिः पर्यग्निकला ॥ तदुल्मुकं निरस्य ॥ अपउपस्थृत्य ॥ अयोरणाग्निं बहिरासीर्य
तेषान्यस्थालीमानीय ॥ पञ्चादानी० उद्गग्नाभ्या० पवित्रेष्ठात्य ॥ अग्नावाधाय ॥
स्तुवेणान्यमादाय ॥ श्रुतं च रुमभिघार्ये ॥ उत्तरतुद्वास्य बहिर्षी आसाद्य पुनरभिघा
रयेत् ॥ शम्याभिः परिदधातित्यादिवाहत्येतेत्काम ॥ अत्रयावरोदेव पवित्रसंस्कारः ॥
अथ प्रधान होमः ॥ अंगणानांत्वा० न देवाहा ॥ गणपतय इदं० यज्ञमानः साक्षत ज
लं गृहीत्वा दमान्युपकल्पिता निहवन्ति यद्याणि अन्याधानो ल्कीर्तिसंख्या हति
पर्याप्तानि हुतानि होष्य माणा निवेद्याया यश्माण देवतास्ताभ्यस्ताभ्यो मया
परित्यक्ता निनमम ॥ यथोदेवतमस्तु ॥ द्रव्यत्यागं कुर्यात् ॥ अत्रत्विजः आवाहनो
तमंत्रेहोमं कुर्यात् ॥ अर्कः पत्नाशखदिरभपामोर्गोथपिष्ठलः ॥ ओदुंबरश्चामीदृ
वादर्माश्च समिधः क्रमात् ॥ दधिमधुष्टतमिति त्रिमध्यकाः समिधः ॥ दूर्वादर्मा

९

(8A)

णात्रिकंत्रिकं॥ अंगुष्ठपर्वमात्रंचरोरवदानं॥ सांगुष्ठेन दक्षिणहस्तेन होमः॥ आ
 ज्यंस्त्रुवेण दर्व्या च होतव्यं॥ समाप्ते प्रथान होमेदेवता नामुत्तरपूजनं विधाय॥ प्रसी
 दं तु भवंतः संप्रार्थ्य॥ पूजा स्त्रिय चित्तो मोबलि; पूर्णा तिसतथा॥ श्रेयः संपादनं
 सेकोदान मुहासनं क्रमात्॥ समिधानस्त्रिय कृत्॥ सपत्निकोयजमानः मम स
 कुटुंबस्य सपरिवारस्य द्विपदचतुष्पद सहतस्य आयुः क्षेमशांतिपुष्टितुष्टिनि
 विद्यता आरोग्यता प्राप्तये कृतस्य ग्रहयजकर्मणः सांगता सध्यर्थं द्वादिलोक
 पालसूर्यादिग्रहविनायकादिकृतात्रीत्यर्थं बलि प्रदानं करिष्ये॥ अंगातारभिं
 दम० स्त्रिंद्रः॥ इद्राय नमः सर्वेषि चारथर्थं गाधक्षता न समर्पयामि॥ इद्राय संगाय स
 परिवाशय सायुधाय सशक्तिकाय अमुंसदीपं माषभक्तबली न समर्पयामि॥ सक्ष
 तं जलं पात्रे क्षिप्येत्॥ मोद्द्रामुंवलि भक्षदिग्गोरक्षममसकुटुंबस्य आयुः कर्त्ता क्षेमकर्ता

(9)

८

शांतिकर्ता पुष्टि कर्ता तुष्टि कर्ता निर्विघ्न कर्ता आंशोग्य कर्ता वरदो मवा ॥ अनेन बहिदाने
 न इंद्रः प्रीयतां । अग्नेन य० धेम । अग्नेये सां० भो अग्न अमुंबलिं० यमाय सो० कृतः । य
 मायसांगा० भोयम अमुंबलिं० असुन्लतम० मस्तु । निर्वृत्ये सां० भो निर्वृते अमुंबलिं०
 तत्वाया मि० भोषी॒॑ । वरुणाय सां० भो वरुण अमुंबलिं० आनो नियुद्धि० श० दानः । वाय
 वे सां० भो वायो अमुंबलिं० संते पथ्या॒॑ मि० धिष्ठि॑ । सामाय सां० भो साम अमुंबलिं० अ
 भित्वा देव० महे॒॑ ईशानाय सां० भो ईशान अमुंबलिं० निर्वृतिवरुणमध्ये॑ । स्योनाप॑
 थिवि० प्रथा॑ । भूम्ये सांगा ये॑ । भो भूमे अमुंबलिं० आयुः कृत्रिक्षेमकर्त्ता॑ । ईशाने॑ द
 योर्मध्ये॑ । दृतं दृतपावानः॑ पि० क्षाया॑ आकाशाय सा० भो आकाश अमुंबलिं० अनि
 त्वरायां तु इंद्रादि इशामंत्रानुख्का ॥ इंद्रादि लोकपाले॑ भ्यः सांगे॑ भ्यः सप० भूम्या का
 शस हिते॑ भ्यः इमान्सदीपान्माष० भो इंद्रादि लोकपाला॑ भूम्या काशहिताबलि॑ निभक्ष

(७८)

तदिंशोरक्षतममसकुटुंवस्य०आयुःकर्त्तरःक्षेमकर्त्तरःशांति०वरदाभवत्॥अनेनव०
 इंद्रादयःप्रीयतां॥अंआसंयेन०स्यन्।सूर्यायसां०अग्निरुद्ररूपाधिदेवताप्रत्यधि
 देवतासहितायद्वंसदीयंमांमि।भोसर्येअमुंबलिं॥गृहाणममसकुटुंवस्यसप०
 आयुःकर्त्तक्षेम०सूर्यःप्रीयतां।आप्यायस्त०गर्थे।सोमायसां०यञ्जुमांरूपाधि०
 भोसोमअमुंबलिं०सोमःप्रीयतां॥अग्निसर्गांचत्ति।भोसायसां०यभ्रमिस्कंद
 रूपाधि०भोभोमअमुंबलिंभक्ष०भोमःप्रीयतां।उद्धुध्यस्वा०मेतांबुधायसां०वि
 ष्णुनाशयणरूपाधि०भोबुधअमुंब०बृहस्पते०चित्रं।बृहस्पतयसां०इंद्रब्रह्मरू०
 भोबृहस्पतेअमुंबलिं०शुक्रतेअन्यद्य०रक्षा०कायसां०इंद्राणिशक्ररू०भोशु
 क्रअमुंबलिं०शांनोदेवी०तुनः।शानेश्वरायसां०प्रजापतियमरू०भोशानेश्वरभ
 मुवलिं०कायनश्चिं०वृत्ता।कौवेशांगां०सर्पकालरू०भोक्षेष्वोअमुंबलिं०केशुकृष्णन०
 रा॒ह

(१०)

९

यथा; केत्वेसांगाय० ब्रह्मचित्रगुप्तस्पाधिदेवता० भोकेतो अमुंबलि०
 भ० अथवा सूर्यादिग्रहाणामं नानु ल्का॥ आदित्यादिनवग्रेहभ्यः सां० अग्न्या
 वधिदेवतारुद्रादिप्रत्यधिदेवतासहितेभ्यः इमान्क्षदीपान्मा० भोआदित्या
 दिनवग्रहाः बल्नीन्द्र ह्लीतममसकुटुं बस्य आयुः कर्तादिः क्ष० वरदाभव। अ
 नेन बलिदानेन आदित्यादिनवग्रहाः नायेतां। गणानां तागणप० इन॑। गण
 पुतये० भोगणपत अमुंब० तामाजिनव० नमः। दुर्गायेसां० भोदुर्ग अमुंबलि०
 ग्रहाणममस० आयुः कर्त्र॑। दुर्गाप्रायतां। वायोद्वात् ह॑० नसा। वायेसां०
 भोवायो० वायुः प्रायतां॥ घृतं घृतपावानः पि० क्षाय। आकाशायसां० भोआ
 काश अमुंब० आकाशः प्रायतां। यावां कशामधु० क्षतं। अश्विभ्यां सा० भोअश्वि
 नो बलि० ग्रह्लीतममसकु० कर्ता रोवरदो भवतं॥ अ० श्रीनो प्रायेतां। वास्तोष्य०

(१०८)

व्यदे। वास्तो व्यतेयेसां० भोवास्तो व्यनेअमुंब० व्यनिः प्रीयतां॑। अथवा क्रतुसंर
 क्षं देवतानां मंत्रान्य इति॥। गणपत्या दिक्रतु संरक्षक देवता भ्यः संगाभ्यः सपौर
 वाराभ्यः सायुधाभ्यः सशक्तिकाभ्यः इमान्सदीपान्माषभक्तवर्णीन्समर्प० भोग
 णपत्या दिक्रतु संरक्षक देवताः अमुंबलिङ्ग॒ ल॒ तैममसकु० आयुः कन्यः क्षेमक
 अः गां० वरदाः भवताः। भनेन बलिदानं न गणपत्या दिक्रतु संरक्षक देवताः प्री
 यंतां॥। तजः क्षेत्रपालवलिः॑। यज्ञमानोद्देवाकालो संकीर्त्यममसकुदुंबम्य सप०
 स्य इति मारीकृत्या भयदिव्यांतरिक्षम्॑ त्रिविधौ त्यात सकलवीडानिरासार्थक्षे
 मायुः शोनिपुष्टि तुष्टि निर्विज्ञता आरोग्यता प्राप्तये कृतस्य कर्मणः संगतासि
 ध्यर्थसार्वभोक्तिकवलिप्रदानं करिष्ये॥। नवासंकल्पः॑। विषेण वेषात्र माषयुक्ता
 न्नेन महाबलिं कृता। त्रिकोणेमंडले निधाय॥। क्षेत्रस्य पत्ति० तीव्रो। क्षेत्रपालायनमः॥।

०१

क्षेत्रलं आवाह० चरक्येन० चरकीआ० विद्यर्थेन० विदारीआ० पूतनांयेन० पूतनां०
 पापराक्षस्येन० पापराक्षसं आ० भृतज्ञं भक्ताय० भृतज्ञं भक्ताय० विरुपाक्षेन० वि
 स्थासीमा० धूम्नजिल्लायै० धूम्नजिल्लामा० महारगाय० महोरगे आ०। नर्यप्रजां
 मै० छितां। एताः देवताः सुप्रतिष्ठितमस्तु। क्षेत्रपालाद्यावाहितदेवताभ्योनमः इनि
 ष्टोदशोपचारेः संपूर्ण्य।। क्षेत्रस्पृष्टिना० क्षेत्रपालाय सांगाय० सरक्तिकाय भृ
 तप्रेतपिशाचयमदृतशाकिन्दा(किन्दा) ब्रह्मराक्षसवेतालादिपरिवारयुताय इ
 मंसदीपं माषम० भाक्षेत्रपालसप्तिवारटमंबलिं गहाणममसकुटुं बस्यायुः०
 ॥ बलिं गद्धं तिमेदेवा आदित्यावसवक्तथा॥ मरुतश्चाश्चिनोरुद्गः सुपर्णाः पञ्चगा
 गरहाः॥१॥ असुरायातुधानाश्चपिशाचामातरोरगाः। इकिन्यो यक्षवेतालायो
 गिन्यपूतनाः श्रिवाः॥२॥ ज्ञं भक्ताः सिद्धं धर्वानागाविद्याधरानगाः। दिकृपा

१०

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००९ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com